

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 6 ane 10 cor.
 pe 1/2 an 5 cor.
 pe o lună 2 cor.
 N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
 Pentru România și străinătate pe an
 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14
 bani; a doua oară 12 bani; a 3-a
 oară 8 b. de fiecare publicare.

Atât abonamentele, cât și inserțiile
 sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitatul

Scrisorile nefracate nu se primesc

TRIBUNA

Logica batjocorită.

Lumea întreagă l'a luat în ris, când după rusinoasa cădere a sa dela putere amenința că va face încă politică activă, «tettekkel lényező» — cum se exprimase... A ris lumea de el și aproape ajunsese de milă și când în calitate de camerier de Curte trebuia să privească alegerea la Șimleu a celui mai înverșunat adversar al său, Ugron. Széll îl făcuse adică marelui «Rabonbán» servicial să nu-l pună contra-candidat și fostul cerc al lui Bánffy să aleagă unanim pe — Ugron...

Cu un cuvânt partidele politice maghiare îl socotiau absolut demonetizat pe fostul satrap. În politică, și în nimic, baronul Bánffy nu mai număra nimic...

Ce vedem însă? Vedem că baronul Bánffy își recrutează — partid. E primit cu alaiu în cele mai neaoșe orașe maghiare. Unde nainte cu 5-6 ani l'ar fi luat cu petri și-l taxaseră de «trădător», acum i-se oferă candidatura pentru scaun în Dietă...

Stranie privești. Dar în fine nu fără pereche în istoria politică. Favoarea populară, se știe, este cât se poate de schimbăcioasă. Și noi, dacă luăm cuvântul și ne oprim asupra acestui lucru, e numai pentru a scoate odată mai mult în evidență logica ciudată care se manifestă în presa maghiară prezentând cazul lui Bánffy.

«Din parlament formal a fost scos cu biciul — scrie «Budapesti Hirlap» — și se

uitau în urma lui ca după un criminal național. Toți l'au părăsit. A rămas singur»..

Se miră deci acum numitul ziar și se întreabă: care să fie taina că ceea-ce n'au putut face un genial ca Wekerle, un Szapáry cu atâtea legături, ori Széll — partid după-ce au căzut dela putere — eată, lui Bánffy îi reușește.

«... Și deși are mai puțină știință și din punct de vedere constituțional trecutul lui este osândit: el întemeiază partid, mare, peste țeara întreagă și sporocște într-una numărul acelor care și-au legat soartea politică de a lui și cari ved într'insul pe hero-sul desvoltării situațiilor din viitor»...

Așa scrie «Budapesti Hirlap» și explicația acestui fapt o găsește întâiu în *curagiul* lui Bánffy, căci un curagiu extraordinar este să faci pe cel mai extrem șovinist, după-ce ai fost lacheu al Vieni și ai fugit dela înmormântarea lui Kossuth... A doua taină e agilitatea lui Bánffy: din fost prim-ministru proverbial de incult, s'a făcut publicist și a alarmat, cu graiu viu și în scris Ungurimea întreagă...

Cei dela «Budapesti Hirlap» sunt publiciști distinși între Unguri. Ne mirăm deci că judecă așa superficial și nu se întreabă: cam ce este în sufletul celor cari se iau după Bánffy și cari sunt principiile, steagul în jurul cărora fostul «caporal de panduri» cheamă Ungurimea.

Ear dacă ar pune o sinceră întrebare, desigur că n'ar putea să jubileze nici să laude spiritul public maghiar care se inspiră dela

acest saltinbanc politic. Pentru-că este ceva trist pentru un popor să se inspire dela un bărbat politic care-i înconsecuența întrupată. Ca prim-ministru era cel mai supus Vieni și prigonise pe kossuthiști. Acum duce o campanie înverșunată împotriva Vieni, s'a legat nu odată chiar de membrii Casei Domnitoare ear kossuthiștilor le dă într-una lecții de — străjnicie și-i dojeneste că prea-s domoli față de Austriaci și de guvernul care nu le dă celor de peste Leitha în cap. Ca prim-ministru apăra dualismul tot cu așa tărie pe cât de hotărât îl combate acum.

Numai într-o privință e același: ș'atunci ș'acum șovinismul cel mai turbat îi este patrimoniul... Ca prim-ministru pune pe Ieszenszky să descopere revoluții și conspirații când «daco-române», când «panslave» ori «pangermane»... Ca șef al *noului partid* caută ș'acum să mântue neamul maghiar de primejdile ce-l înconjoară și-l amenință din partea naționalităților, îndemnând pe toți «civilii» dela Dobrișin, Seghedin și de pe aiurea, pe unde «s'a produs», să nu lase din 48, ci stante pede să absoarbă naționalitățile în marea nație alui Árpád, că alt-fel nici sută viitoare n'o mai ajung, dar mi-te al douăilea milleniu.

Cine se ia după un asemenea șef, numai noțiuni de politică nu poate avea. De aceea noi nic: nu credem că partidul acesta «nou» va ajunge altceva de cât o adunătură de svinturați cari nu s'au putut cuibări în alte partide și e curată batjocorire a logicii dacă cine-va se încearcă măcar să ex-

Testamentul meu.

de Benedek.

I.

Lui George. Fiule! Îmi fac deja testamentul. Nu voi încă să mor. Mi-ar plăcea să trăiesc încă cel puțin atâta, cât am trăit. Aș dori, să ajung momentul, ca să nu mai fi avisat la ocrotirea mea. Dacă aș ajunge și fericirea, ca și pe frătorii tăi să-l pot vedea mari, aș socoti-o aceasta de o deosebită bunătate a lui Dumnezeu. Dar nu îndrăztesc să sper așa o deosebită bunătate. Deși când scriu aceste șire, sunt încă în floarea vieții. Plin de viață și cu dor de muncă. Mi-ar plăcea să am sute de mâni, să pot lucra mult, nemăsurat de mult. Dar sunt zile (la început numai momente, apoi oare, iar acum zile), când un presimț neaplicabil îmi stăpânește întreaga ființă, ș'atunci și acele două mâni îmi par multe; când lumea o ved în trăsuri negre și reci, și când numai un cuget mă preocupă: moartea. Moartea, care pe neșteptate mă surprinde. Poate în acel moment îmi smulge condeiul din mână, când cu inimă plâpândă scriu: Doamne ce frumoasă e viață, ce frumoasă e.

Fiule! În întreaga mea viață nu m'a intimidat nici o împrejurare, dar de moarte mi-i frică, în fața ei mă cuprinde o lașitate neînțeleasă. Câte odată mi s'a întâmplat să plimbându-mă pe stradă, inima mi s'a strâns, și par-că de-o mână nerăzută e înțeleasă: se sbate cu durere. Nu sufer nervi și totuși mă cutremur. Dumnezeu, dacă aș muri cum-va aici, pe stradă, departe de tine, voi... fără de un sărut... fără de un adio!...

Am să-mi fac deci testamentul, fiule. Las' că-l vei citi, când vei fi mare. De voi ajunge la bătrânețe, poate că-l voi întregi, după puțină, cu vorba, sau în scris.

Cu testarea averei nu-mi bat gândul. Așa ceva nu am. Nici nu voi avea. Vre-o câte-va cărți ce am scris, sau voi scrie, cari nici când nu vor ajunge o a doua ediție, poate pentru-că n'au fost demne nici pentru prima: asta-ți e moștenirea. Aceasta însă, nu te supere fiule. Fost-au și 'n a mea viață momente când mă atinge sârăcia și când invidiam bunul altuia. Nu că aș fi iubit doar pompa sau comoditatea, dar am fost dornic de fapte bune. Aș fi dorit să șterg lacrimile orfanilor, părăsiților, și însoțindu-mă cu cei însuflețiți să 'npopulez patria cu altarele culturii naționale. Întrebare e însă, că oare tot așa ai cugeta, dacă aș dispune de milioane. Oare avuția, bună starea nu mi-ar strica inima, nu mi-ar stărpi idealismul și între multele «ismuri» pe acela, pe care fiul cosmopolit ai acestui secol modern, mai mult îl batjocoresc: șovinismul?

Mai bine rămân sêrac, decât să-mi perd «eu»-l prin avuție. Mai bine rămân și tu sêrac, care dai cu inimă bună o bucată de pâine celui mai sêrac decât tine, decât ca îmbuibându-te în bunuri pământești, nemilos, demonstrativ, — pentru ochii lumii — să arunci bucata celui slăbând.

Până unde numai mă conduc scriptele vechi, în depărtatul trecut, am aflat că: familia noastră nici când nu s'a ridicat la un nivel mai înalt, nici în cele materiale, nici în cele spirituale. Tocmai atât avea moșul tău, strămoșul tău, că puteau cu calul propriu și sabia proprie, să servească patria și pe împăratul. Și până ce ei s'a luptau cu turcii,

tătarii, francezii, până atunci gospodăria din ce în ce să prăpădea, așa că mie deja nu mi-a mai rămas nici cal, nici sabia, dar nici pământ. Puținul ce era să-mi rămână l'am dat în schimb pentru știință. Pentru știință!... Fiule! cu puțin pământ, chiar și știința îți câștigă puțină. După ce vei crește, fiind eu în viață încă, nu-ți va fi greu să observi lacunele cunoștințelor mele! Mie însă, fiule, nu mi-a fost ursita să aleg în școli și 'n profesori. Și numai după-ce destinul m'a aruncat în viața mare, am observat cu suflet întristat, ce puțină parte mi-a hărăzit soartea, față cu acei favoriți, pe cari din leagăn pân' la moarte, profesori și pedagogi savanți îi călăuzise prin valurile viforoase ale acestei vieți.

Dar un avantaj tot am avut, fiule, și anume că: m'am născut la sat, și că o bună parte din tinerețe am petrecut-o la câmp, între țărani glumești și povestași. Am cunoscut cu deamănuntul toată bucuria, tot necasul și miseria acestui popor, am avut parte de muncă, de lipse, și acestea mi-au oțelit corpul, mi-au oțelit sufletul. Fie fiule, — ție-ți va lipsi satul pentru întreaga ta viață. Mi-e teamă, că vei rămânea ca o floare exotică, părăsită, lăsată liber în voia vremii și pe care prima adiere a vântului o vestejește, o usucă și o rupe. De cum-va n'aș trăi, îți dau sfatul, ca în tinerețe, să nu întreprinzi excursiuni științifice prin țări străine. Pentru aceasta vei avea tu timp și mai târziu. Mai bine coboară-te la consătenii tăi, la acei oameni onest și sîrguincioși, dar nu ca să te domnești, ci ca să iai în mână, sapa, coasa, secerea, și să lucrezi pe întrecute cu ei.

(Va urma).

plice logica politicei lui Bánffy și a celor d'o pănură cu el... Aci n'avem a face de cât cu aberațiunii și dacă domnia lui Bánffy a fost cea mai ridicolă și mai demnă de a fi luat cu biciul la goană autorul ei, tot așa: politica ce o face acum și aderența ce o găsește între Unguri este un semn de stare patologică în sfîrul celor cari pretind să conducă țeara asta nefericită.

Socialiștii și proiectul lui Berzeviczy. Ziarul socialist „Népszava“ din Budapesta, luând notă despre ancheta ministrului Berzeviczy scrie următoarele: Două momente caracteristice pulem releva din ancheta: prezența în număr mare a clericalilor și proiectul lor în contra lărgirii potestății statului asupra instrucțiunii și excepțiunile juste ale naționalităților pentru-că copiilor naționalităților afară de materialul ordinar li se mai pune în sarcină și obligamentul învățării limbii maghiare...

Alegerea dela Seghedin. Marți a fost alegerea de deputat dietal în I. cerc al orașului Seghedin, unde au candidat trei înși: br. Bánffy (uj-párt), Rónay (liberal) și Becsey (independ.). Dintre aceștia a isbit să easă din urnă, grație simțului etic al cetățenilor Seghedinului, b. Bánffy, faimosul ministru-president de odinioară, care cu o majoritate absolută de 115 voturi a fost ales deputat: viitorul șef al partidului nou, — dacă va prinde rădăcini.

Câteva cuvinte la reforma învățământului poporal.

I.

Azi, când proiectul de reformă ce plănuește modificarea legii despre învățământul poporal a ministrului de culte Berzeviczy a ajuns deja înaintea publicității, nu va fi fără interes, a face mai deaproape cunoscut publicului cetitor român, scopul urmărit de proiect și mijloacele de cari se folosește guvernul pentru realizarea acestui scop.

Este cu atât mai necesar aceasta, pentru-că trebuie ca opiniunea publică română să fie exact orientată în afacere, căci doar de o cestiune de existență este vorba. Și este convingerea noastră intimă, că noi numai atunci ne vom ști apăsă drepturile, interesele, dacă vom atrage și păturile cele mai largi ale poporului român în sfera mișcărilor noastre politice, economice și culturale și astfel unitar, organizați pe baze democratice, cu legea în mână, ne vom ridica împotriva despotismului tiran a guvernului maghiar.

Intențiile de maghiarizare ale guvernului maghiar, îndreptate împotriva noastră, nu sunt de ieri de alaltăieri. Și că guvernul și-a putut aduce aceste intenții în stadiul lor de azi, cauza în mare parte suntem noi, pentru-că nici când nu ne-am prețuit puterile și omogen nici când nu ne-am ridicat împotriva guvernului. Nu în războae ne vom apăra drepturile. În state constituționale, parlamentul, casa comitatului și a comunei și presa este câmpul unde se dă lupta. Numai prin cultură, minte, cu un cuvânt prin armele culturale vom putea continua lupta împotriva despotismului. Prin o politică economică trebuie să ne apărăm poporul de nimicire, în așa chip că înființând reuniuni să nu mai suferim între noi dușmani cari ne urăsc. Să ne purtăm cu cinește unii față de alții să ne resolvăm între noi daraverile, să nu le incredințăm străinilor. O zicem: cu armele luminii trebuie să luptăm în contra volnicilor. Pentru asta cel mai bun mijloc este presa. Lucrurile fiște care în direcția aceasta pe cât îl iartă puterile. Să luminăm țerile apusului cult, că aici este pe calea peririi și ultima rămășiță a liberalismului. Pe calea peririi totale este libertatea, egalitatea, frățietatea, principiile pentru cari s'a vârsat atâta sânge pe vremea revoluției franceze. Au rămas numai devisele, cari devise servese de paravan guvernului, pentru-că l-a ascuns să aten-deze la drepturi omenești.

Că în ce direcție și cu ce motive își îndreaptă guvernul atacurile sale temerare, se va vedea din cele următoare. Să luăm pe rând motivele, doar nu sunt așa de grozave (pentru-că nu sunt drepte) ca ușor de tot și temeinic să nu putem răspunde.

Guvernul își pune de scop, „o controlă severă asupra instrucțiunii confesionale îndeosebi din punctul de vedere al patriotismului și al validității spiritului național și al limbii naționale“. Zice că mai ales forma actuală a calificării învățătorilor nu oferă destulă garanță, ca instrucțiunea să fie patriotică. Asta deci în prima linie atâta înseamnă, că învățătorii în pedagogiile noastre nu se împărtășesc de educație patriotică. O acuză foarte gravă la adresa pedagogiilor noastre. Dar ne întrebăm, are cât de puțin temei, calomnia asta ordinară? Cine și unde a dovedit în contra instituțiilor noastre acuza nepatriotismului? Oare guvernul maghiar n'ar fi sistat la moment funcțiunea acestor fel de instituțiuni? E mai patriot învățătorul ieșit din pedagogiile de stat de cât cel ieșit din ale noastre confesionale și în ce consistă superioritatea patriotismului său? Nu cu acelaș devotament își implinește și acesta ca și celalalt datorințele sale de cetățean? Acuza nepatriotismului mai ales maghiarii noi ni-o aruncă în față ca să abată atenția dela dinșii. Maghiarii aceștia noi, cari în alte țeri să simțesc tot așa de bine acasă, se știu de minune acomoda împrejurărilor. Azi aici sunt Maghiarii, mâne trec peste Laitha și devin austriaci, după-cum le cere interesele. Aceștia au prefăcut patriotismul în marfă. Își scot loruși vestea de mari patrioți, iar pe alții desemnați ca să-i despoae, îi vestesc de trădători pentru-că ved că în chipul acesta își pot câștiga nu numai pânea, dar pot ajunge și la cariere. În Budapesta trăesc o grămadă de perde-vară din meseria asta de a vesti naționalitățile de trădătoare de patrie. O fac pentru-că ved că aceasta e o lozincă potrivită de a delătura clase întregi a se împartăși din venitul public și ca dinșii să se bucare de binefacerile instituțiilor menite pentru binele public.

Nu este aceasta altceva decât o luptă usurară, sub firma patriotismului. Ocupațiunea aceasta este atât de rentabilă în Ungaria, încât în Budapesta paș de paș întâlnești astfel de tipuri, de Maghiarii noi, imigrați în țeară de eri alaltăieri, bătându-și sus și tare peptul că dinșii sunt acasă în chestiile naționalităților. „Și fiindcă partea cea mai covârșitoare a jurnalistică este în mâinile lor, firește își știu duce la înaltă perfecțiune meseria. De regulă așa se întâmplă, că tata câte-unui de obicei „jurnalist“ s'așează cerșetor în vre'un sat românesc, slovac ori rutean (alt undeva nu nu se prea ferește) și înșelând poporul, încâți-va ani e om cu avere. Își trimite băiatul la învățătură în Budapesta, acest Eldorado al noilor maghiari. Aici dă pe pozițicianul chestiei naționalităților și asta-i oferă și asigură existență sigură și strălucită. Bine știe dînsul că „ez kell a magyarnak.“ Din aceștia se recrutează apoi cei mai crânceni dușmani ai poporului român — pentru-că ocupația și-o privesc drept meserie. Eată de ce, nu trebuiesc suferiți lipitorile acestea prin satele românești.

Acuza nepatriotismului nu ne dă deci multă spargere de cap, pentru-că știm că nimeni n'a putut-o dovedi împotriva noastră știm cine o răspândesc și cu ce tendență. Cu mult mai originală ne pare dorința guvernului de a introduce validitatea strictă a „spiritului național“ a „limbei naționale“ în școlile noastre. Așa se vede, jurnalistică maghiară eserecitate influență așa de mare asupra guvernului, că în escesul său de zel uită istoria, uită legile esistente, uită totul și nu vede altceva decât frumos edificatul stat național maghiar. E curios că fantazia guvernului e atât de mare încât nu vede realitatea. Dar asta nu dovedește prudență de bărbați de stat. Nu știe guvernul că în natură nu sunt salturi? Care lege prevede spirit național și limbă maghiară de stat pentru trebuința daraverilor oficioase. După lege: Toți cetățenii Ungariei, aparțină ori cărei naționalități, din punct de vedere politic, formează națiunea ungară, unitară și indivizibilă, al cărei membru egal îndreptătit e fiecare cetățean al patriei, aparțină el ori cărei naționalități.

Urmând sensul legii în cazul cel mai bun, numai o astfel de concepție ne putem face despre națiunea politică maghiară. Dar în cazul acesta națiunea politică are „spirit național“ „limba națională?“ Vorbe goale. Doar în daraverile oficioase în anumite casuri se pot folosi și alte limbi. Limba, obicei-

urile, spiritul poporului maghiar nu se poate forța asupra noastră ca cisma pe calapod. De altfel procesele verbale ale Dietei din 1868 m dau o destul de clară interpretare a legii. — Salt voește să fie acesta. Negațiunea principiilor fundamentale a constituțiunii. Prin urmare oare nu străinătatea vre-a s-o seducă ministrul de culte Berzeviczy cu aceste frase?

ANCHETA.

Pentru a cunoaște părerile tuturor conducătorilor bisericilor susținătoare de școlile ministrului Berzeviczy a invitat pe ziua de 27 Maiu n. adecă pe Vinerea trecută pe toți reprezentanții bisericilor confesionale, afară de aceștia pe câți-va membrii parlamentari, bărbați de specialitate la o ancheta, la care să-și mărturisească în mod deschis fie-care gândul și îngrijirea sa cu privire la proiectul pentru revisuirea învățământului poporal. Hotărîrea ministrului de a se delibera în o atare ancheta nainte de ce ar prezenta proiectul naintea parlamentului, dovedește nesiguranța și esitarea ministrului, neavînd curagiul să păsească cu fătul său atât de resolut și atât de sigur, cum credeau la început pe timpul primului zvon despre intențiunea aceasta a lui Berzeviczy. Va să zică nu trebuie să avem teamă, că doar guvernul va fi obținut vr-o împuternicire în privința asta dela coroană în schimbul »pretensiunilor« Vieni. Un ministru, o guvern, care ar fi primit o atare încurajare dela capul țerii, sigur că nu s'ar »dimiti« la negocierii cu aceia, pe care voește să asalteze, cu atât mai puțin s'ar putea hotărî să stea de vorbă cu noi Români. Dar nic de alt-cum n'am avea motiv să presupunem, că guvernul lui Tisza ar putea primi o atare încurajare chiar dela augustul rege, căru i sunt prea bine cunoscute jertfele ce Români au adus în tot timpul pentru dinastie și tron.

Sedința anchetei de Vineri prezintă pentru noi Români deosebit interes. Din multe vorbiri rostite cu ocaziunea asta, es de nou la iveală vechiul adevăr, că atunci când e vorba despre loviturile îndreptate împotriva noastră, catolici, calvini, jidani, toți câți tin morțiș la idea statului unitar dau mâna de înfrățire, chiar și cu riscul de a-și jertfi totul ce au mai prețios: școlile confesionale și autonomie bisericască. În ședința de Vineri catolicii în loc să-și apere școala și caracterul ei creștin, în loc să arate afară de scopul maghiarisării al proiectului pe care îl vedem noi, și acela al decristianisării școlilor, s'au pus la licitare în patriotism cu ovreii și calvini. Admitem să vedem că fețele bisericesti catolice din ancheta s'au ferit ca de foc să apere școlile confesionale în contra statificării, în urmă carei păsește în totdeauna interconfesionalitatea, destrăbălarea moravurilor și slăbirea bisericeii. Asta însă n'are să dea de gând guvernului maghiare, de oare-ce după conceptul ministrilor de culte de pân'aci numai să ști vorbi și scrie ungurește, să »simțesc« ungurește, apoi poți fi blăstămat, ticălos imoral, cum vrei. Pentru-că dacă nu ești om cinstit, atunci va grijă justiția, ear dacă îți place să ai de lucru cu judecătoria, apoi n'ai decât să comiți la fără-de-legi și tot felul de tâlhării. S'au ferit, zic catolicii, dela cari s'ar fi așteptat să apere caracterul creștin al școlilor confesionale, ca de fecă lua în apărare școala confesională pentru nu da ansă și armă în mâna calvinilor

jidovilor calvinisati la diferite suspiciuni din partea »marilor maghiari«, suspiciuni ca: trädători, ultramontani, cosmopoliti (!), etc. »Magyar Szó« acest ciudat product al creierilor alianței calvino-jidane însă nici cu asta nu este îndestulit. Acest ziar nu este satisfăcut de manifestarea sentimentelor naționale din partea canonicilor dela anchetă, probabil îi cădea mai bine, dacă acești »străini« dovedeau o ținută radicală, să aibă cel dela »Magyar Szó« în cine lovi! Recunoaștem, că în asta consistă patriotismul calvinilor și jidanilor maghiari, de a declara pe catolici și pe naționalități de dușmani periculoși și trädători ai țării, ca să se poată fali ei singuri cu o iubire de patrie și neam nefalsificată și un patriotism ireproșabil.

Dacă dintre toate vorbirile, câte s'au rostit Vineri și Sâmbătă din partea conducătorilor confesiunilor acatolice maghiare și acatolice naționaliste nici una nu se poate remarca din punctul de vedere al echității și dreptului confesional, cu atât mai ales merită atențiune din partea noastră vorbirea I. P. S. Sale Părintelui Metropolit Mețianu, care obiectiv, calm și cu demnitate a combătut proiectul din punctul de vedere pedagogic, autonom și uman. În vorbirea sa I. P. S. S. a excepționat motivarea proiectului, care ar putea da ansă la explicări greșite, și anume, că în Ungaria sunt și confesiuni antipatriotice, cum se afirmă în motivarea proiectului. Condamna încercarea, de a confisca confesiunilor dreptul autonom și calificarea de învățatori. Acest proiect izbește și în principiile fundamentale pedagogice, când nu țintește la dezvoltarea culturii generale, ci obligă pe copii nemaghiari la învățarea unei limbi în care acestia nu înțeleg nimic și nu au nici un folos din ceea se propune. Dificultează acei paragrafi din proiect, cari dispun, ca religiunea în școalele populare nemaghiare să nu se propună în limba respectivei confesiuni, ci în limba maghiară.

De sine înțeles, că declarațiunile acestea ale prelatului român, n'au putut conveni șovinistilor de tot soiul, dar mai ales patrioților patentati. Care de care se grăbia și se nisuia se reflecteze și să combată pe metropolitul român, mai ales calvinii și frații lor de cruce, ovreii dați în legea lui Luther și Calvin.

Dar chiar interlocuțiunile cu cari era urmarită vorbirea metropolitului român, și vorbirile cari polemizau cu declarațiunile obiective și demne ale I. P. S. Sale dovedesc, că arhierul român a vorbit cum se cade, și cum se aștepta dela un metropolit și Român.

Nu mai puțin importantă este și vorbirea metropolitului Mihali, din ședința de Lună care ce e drept nu a vorbit de atât resolut ca metropolitul Mețianu, dar nu se poate nega nisuița, de a apăra biserica și școala română. Vorbirea Excelenței Sale este pătunsă de un spirit de conciliantă dela început până la sfârșit, silindu-se a evita intenționat declarațiuni categorice, prin ce ar putea provoca disensiuni printre membrii din anchetă. Nici n'a fost întrerupt de nime. Cu un cuvânt prelații noștri își îndeplinesc datorița, vorba e că, nu ne putem răzima numai pe puterile și autoritatea lor. Se pornim agitațiune întinsă, să facem să înțeleagă și cea din urmă colibă românească periclitul amenințător, să ne organizăm, să discutăm, în presă și la conveniri, că atunci când

vom avea să dăm pept cu adversarul, care se conjură împotriva noastră în mod atât de criminal, pentru a ne putea afirma așa, cum cere demnitatea noastră. Gr. I.

In chestia „desvélirilor“ din „Keleti Értésítő“.

Ingrijorat de soartea ce se pregătește școalelor noastre, prin cel mai recent asalt, prin proiectul de reformă a legii instrucțiunii în școalele elementare și preparandiale, episcopatul bisericii române ortodoxe simțit-a trebuința, ca dela starea de veghere să facă un pas înainte, să intre în luptă, pentru apărarea școlii și bisericii române.

A fost demn, a fost înălțător momentul, când episcopatul ortodox-român din țara aceasta întrunitu-s'a în conferență în Budapesta și cu unanimitate a hotărât, cum are să represinte vederile și pretensiunile juste și legale ale noastre, față cu subversivele porniri imbibate de șovinism. Și loviturile ce s'au dat, mitropolitului nostru în ancheta ministerială dela 27 Maiu, simțit-le-a tot românul adevărat, ca lovituri îndreptate contra neamului seu, pentru-că e demn și conștient în apărarea sa, apărarea drepturilor sale, a imprescriptibilelor drepturi firești.

Și când cu toții cuprinși suntem de mândrie, pentru demnitatea cu care cauza română a fost reprezentată, prin importanta vorbire a I. P. S. Sale Mitropolitului Ioan Mețianu, — iată că pretinse desvéliri se fac, din oculă umbră, pentru a vesteji demnitatea, conștientia și solidaritatea, în privința mărețului act, săvârșit de episcopatul român.

„Keleti Értésítő“ iată ce aduce:

Mitropolitul Mețianu încă Mercuri a sosit în Budapesta însoțit de Leontin Simonescu secretar mitropolitan. Tot în aceeași zi au sosit: Nicolae Popea episcopul Caransebeșului însoțit de Patrichie Drăgălina, Ioan I. Papp episcopul Aradului, însoțit de Vasilie Goldiș secretar și Nicolae Zigre secretarul consistorului din Oradea-mare.

Numiții Mercuri și Joi sub presidiul Mitropolitului au ținut conferențe, ca conform rezultatului conferenței, să stabilească uniform textul vorbirii, ce Mitropolitul ca unicul reprezentant învitat al bisericii gr.-or., va ținea în anchetă.

Mețianu încă în Sibiu și-a formulat excepțiunile, cari în ton prevenient, conciliant și nici pedeparte ofensător sentimentului patriotic înșirau taxativ dispozițiile proiectului, cari ating statutul organic ce asigură autonomia bisericii rom. gr.-or., însă conferența episcopilor ținută în Budapesta n'a primit textul prezentat de Mitropolitul Mețianu, în locul acestuia, cu neînsemnate modificări a primit unanim textul episcopului din Arad Ioan I. Papp, pregătit de frunțașii consistorului său propriu, pe care apoi Mitropolitul l-a cetit în anchetă.

Va să zică din culmea idealismului, din avântul curat al sufletelor noastre, o mână neagră caută să ne târască în abisul intrigelor infernale.

Și cei ce și-au luat angajamentul „de a spăla“ un act atât de măreț săvârșit de capul bisericii „sub presiune“, — întreabă, că ce vor zice „aradani“ la sensaționala desvélire ori — desvinovățire?

Eată lămuririle noastre:

Nicolae Diamandi este de astadată amicul ziaristic al Curții mitropolitane. Acest ex-catichet a antișambrat pela I. P. S. Sa și suita mitropolitană, sub întreaga durată a anchetei din Budapesta.

Nicolae Diamandi este vice-redactor la „Keleti Értésítő“ (unde colaborează și Eugen Zaszló).

În „Keleti Értésítő“ s'a făcut și eșafodul părintelui vicar episcopesc V. Mangra; acum

se prepară al P. S. Sale episcopului Ioan I. Papp.

Iată taina rînduelii!

După acestea, e natural, că infamia combinată de „Kel. Ért.“ nu poate jena Aradul. Dar oare Sibiuul?

Prin protecția lui Diamandi „Kel. Ért.“ se face în parafulger al șovinismului contra capului bisericii noastre, se face — „trăsnet“ contra „maghiarofobilor“ aradani: Doar va cădea — și va cădea pe capul Archimandritului voiajior vre-o mitră vlădicească?

Hinc illae lacrimae!

DL I. KALINDERU IN ARAD.

De un șir de ani, dl Kalinderu vizitează stabilimentele industriale și agronomice din Ungaria. În excursiunile sale aduce cu sine o suită de funcționari dela Domeniile Coroanei române. cărora le premerge cu exemplu în neobosită lucrare. Estimp a fost însoțit de 4 funcționari, cu cari în a doua zi de Rusalii a asistat la serviciul divin și a făcut visita Preasfințitului episcop Ioan I. Papp. A vizitat domeniul contelui Zselenszky, domeniul prințului Sulkovsky, pepiniera statului din Arad, a plecat la Timișoara spre a studia mătăsăria din Timișoara, și de acolo a plecat spre N. Beeskerek comitatul Torontalului. A făcut mai multe cumpărări de caf.

Remarcăm un lucru și anume cum dl Kalinderu știe concorda poziția sa de president al academiei române, president al curții de casație, guvernorul domeniilor regale, cu lucrul greu fisic ce-l săvârșește prin grajdurile și magazinele câte le vizitează fără a detrage aceasta din autoritatea sa academică și justițiară și înalta poziție la curtea regală română.

Dl Kalinderu și de astă-dată ca și mai înainte a fost primit și condus de directorul semin. R. Ciorogar.

Telegrame.

Ocuparea orașului Kin-tsu a costat mari jertfe pe Japonezi, dar mari sunt pierderile și pe partea Rușilor. După-cum se confirmă Japonezii au pierdut 3500 morți (și nu 12.000, cum vesteau Rușii) iar Rușii 5000. Asaltul, care s'a repetat în continuu curs de 16 ore, a fost foarte înversunat, pe lângă care în privința vitejiei și al jertfirei de sine nici un alt asalt din timpul mai nou nu se poate compara. Importanța lui este cu atât mai mare, cu cât Japonezii de astă-dată au luptat pept la pept cu Rușii, și cum au dovedit rezultatul cu succes strălucit, spulberându-se astfel afirmarea, că Japonezii fiind în privința constituțiunii corporale inferioari Rușilor, nu ar îndrăzni să primească lupta decât numai dela distanță.

Tokio, 28 Maiu. Rușii au părăsit Nankvanling. La Lausiliku au fost goniți de Japonezii de pozițiile lor întărite. Japonezii au luat 50 tunuri.

Londra 31 Maiu. Generalul Kuropatkin la ordinul împărătesc a început înaintarea spre Port-Arthur Afară de asta și considerate strategice l'au constrins la aste, fiind adecă amenințat de a fi încunjurat la stânga de Japonezi.

Londra, Generalul Kuropatkin înaintează grabnic spre Port-Arthur pentru a-l elibera, de vreme ce generalul japonez Kuropatki înaintează cu armata sa spre nord ciocnindu-se lângă Fing-jang-ceng cu o trupă rusă de 2000 oameni.

Ingenunchierea justiției.

Arad, 1 Iunie.

Un lucru d'o extraordinară însemnătate s'a petrecut la noi, fără ca altfel să i-se fi dat însemnătatea pe care o merită. În urma repetatelor plânsuri ale celor din administrația politică, ministrul de justiție a dat adică circular celor meniți să aplice legea și să servească justiție, ca în viitor să dea concurs mai stăruitor autorităților administrative când vorba e de mișcări naționale și socialiste...

Cine cunoaște pe judecătorii maghiari și știe de ce spirit se conduc când vorba e să judece în afaceri de caracter politic, va înțelege întreaga gravitate a circularului ministrului de justiție.

Nici până acum naționaliștii (români, slovaci etc.) n'au fost tratați cu mânuși de judecătorii maghiari. Probă sentențele, în urma cărora d'un șir lung de ani temnițele dela Vaș și Seghedin sunt pline cu luptători naționaliști.

D'aci încolo ne putem însă aștepta la un tratament și mai sever. La persecuțiunii în masă, fără sfârșit și cu maximul de pedepse.

Și până acum prigonirea luptătorilor naționali era terenul pe care s'au ilustrat atâtea sęcături: Jeszenszky, Kramolin și alții. D'aci încolo fiecare procuror își va considera ca o sacră datorie a sta la dispoziția fibraelor, a celor din urmă sergenți de geangarni și a tuturor satrapilor mari și mici administrativi. Altfel se expune să fie pîrît că nu respectează ordonanța ministerială.

D'aci încolo însă și judecătorii vor lucra în același spirit, se vor simți dator să aplice legea conform spiritului dominant șovinist care pe luptătorii naționaliști îi consideră uneltitori contra patriei, dușmani ai neamunguresc...

Vai ș'amar de cel-ce va ajunge să poată fi implicat în câte o daravere de caracter politic: procurorii iute îi vor formula rechizitoriul ear judecătorii nu vor mai sta nici ei mult la îndoială să dea verdictul.

Ajungem astfel ca scoși din cadrul legii și puși la discreția unor șoviniști îndrăciți.

Ca să ne facem ideile de aceea-ce ne poate ajunge, e destul să amintim două cazuri recente.

Mai zilele trecute Dr. *Bedő Árpád*, judecător de prima instanță (la primăria orașului nostru) scria în «Függetlenség» un articol în care după-ce îl preamărea pe Berzeviczy și mulțimea D-zeului Ungurilor că în fine a trimis pe Messia care să facă regulă în țeară, dădea formula după care să se procedeze cu reforma instrucțiunii publice: naționalitățile să fie luate de scurt, căci asta totuși e scandal, s'ajungă judecătorul maghiar a judeca între cetățenii ungari cari nu știu limba statului!

Nu ne-am oprit însă îndată asupra acestui articol, pe care l'am considerat mai mult o emanațiune cu scop ca pentru eventuală alegere autorul să-și asigure și votul patrioților kossuthiști dela comună...

Ni s'a dat să cetim însă în «Magyar Szó» (Nr. 121) un articol care ne convinge că *Bedő* al nostru nu e singur cu cu părerea lui, ci este un tip!

Numitul ziar publică adică din peana lui Gyarmaty Zsigmond, jude cercual în Șincul mare un articol care-l și mai și de cât al lui *Bedő*... Și acest Ungur care trăiește între Români și Sași se revoltă că grație bărbaților de stat imbecili din trecut, naționalitățile n'au fost maghiarizate ci »sluj-

bașul ungar este silit să se înțeleagă cu ele prin talmaciu.

După cum vedem, judele acesta nici nu știe că în țeara noastră există o lege a naționalităților, care i-ar impune d-sale să vorbească cu fiii naționalităților; nu însă așa ca aceștia să știe ungurește, ci d-sa să învâțe limba naționalităților între cari i-s'a dat pâne... Ori ce crede: naționalitățile nu plătesc dare din care să hrănesc d-nii judecători de tot soiul?

Judele acesta acuză apoi (pe Sași!) că își cresc copiii antipatriotic, de oare-ce în școli și la petreceri cântă — săsește, și peste tot, acuză regimurile maghiare din trecut și își exprimă speranța că în viitor Tisza și cumnatul său Sándor János vor regula pe Valahii și Sași, între cari ticăloșia merge până la așa grad, în cât »casele lor le decorează cu portretele domnitorilor și bărbaților de stat străini pe cum și cu ale agitatorilor naționali»...

Eată ce judecătorii a crescut școala și presa ungurească! Eată ce oameni sunt puși să facă judecată asupra noastră.

Se înțelege că ordonanța lui Plósz este uleiul pe foc pentru asemeni șoviniști incarnați.

Se zice însă că Plósz este un mare jurisconsult, știe carte multă, îndeosebi cunoaște legile...

Ne adresăm deci acestui om al legilor — ear nu ministrului din cel mai șovinist guvern — și întrebăm: Circulara lui tinde oare să-i facă pe judecătorii senini și liberi de ori-ce preocupare? Ori îi va face pe judecătorii intoleranți și porniți împotriva naționalităților? Și astfel de judecători sunt ei meniți să întărească în cetățenii încrederea în justiția țării?... Și unde ajunge o țeară în care justiția devine parțială, preocupată? Și la ce acte se împing cetățenii cari își perd încrederea în justiție?

Din străinătate.

— **Ministrul Combes despre nota Vaticanului.** Ministrul Combes în cursul debaterii asupra interpelațiunii referitoare la Nota Vaticanului a declarat, că revocarea ambasadorului francez Nisard înseamnă, că guvernul francez n'a putut permite, ca prezența ambasadorului la Vatican să fie interpretată în mod favorabil pentru pretenșiunile sfântului scaun, pe cari guvernul le respinge cu hotărîre. Am voit să gătam odata cu pretenșiunile învechite de dominațiune lumească a papei. Nu am revocat întreg personalul legațiunii, de-oare-ce în sensul concordatului suntem dator să încredințăm un alt personaj al legațiunii cu conducerea afacerilor noastre la Vatican. Ceea-ce atinge denunțarea concordatului, stegerea legațiunii la Vatican și separarea statului de cătră biserică, toate aceste chestiuni cad în competența parlamentului. Cu considerare la modul de observare al prescrișelor concordatului între actualele stări nu se mai pot menține. Ministrul-president dorește, ca propunerea referitoare la separarea bisericii de cătră stat să fie amănată pentru Ianuarie anul viitor, având să urmeze acum la ordinea zilei numai cele două chestii. Deputatul Ribot regretă, că Vaticanul nu poate fi făcut să înțeleagă, că călătoria lui Loubet la Roma nu învoalvă ofensa Vaticanului. Impregiurarea, că guvernul nu a rupt de tot relațiunile cu Vaticanul, dă posibilitatea, ca vor-

bitorul și aderenții săi să adopte ordinea de zi, prin care să ia act de declarațiile guvernului.

Acordul anglo-francez. Din Paris se vestește, că sultanul din Maroc, a insinuat protest la ministrul de externe contra acordului anglo-francez, întrucât acesta să refere la Maroc.

Tribul Herero. Din Berlin se scrie: Guvernorul Leutwein telegrafează din Windhund: Maiorul Estroff a ocupat Otjomasa. Adversarul surprins s'a apărut vitejește, suferind mari pierderi. Dintre Germanii au căzut: un oficer și un voluntar. Estroff a urmărit cale lungă pe dușman, ear după aceea s'a reintors la poziția de lângă riul Omuramba.

Englezii în Tibet. Englezii profitând de războiul actual în care Rusia este legată așa, încât la alta decât la nevoia aceasta nici nu se cugetă, — au pornit sub cuvânt o expediție comercială în Tibet, în realitate însă au irupt în Tibet, ocupând un teritoriu considerabil. Astfel expediția »comercială« a devenit expediție militară. Dalai Lema a trimis trupe tibetiene contra Englezilor, cari zi de zi au avut lupte sângeroase cu cuceritorii. Din Londra se telegrafiază acum, că Tibetienii au atacat din satul aproape de Giangtse tabăra engleză, omorînd un oficer și vulnerînd 3 soldați.

După o luptă de 11 ore Englezii au luat satul, ear Tibetienii s'au retras cu mari pierderi. 28 Tibetieni au căzut prizonieri. Să afirmă că înaintarea Englezilor va da ansă la complicațiuni, de-oare-ce Rușii cu toate că sunt legați în războiul cu Japonia, dar nu vor privi nepăsători cuceririle Englezilor.

Războiul ruso-japonez.

— Știri din străinătate prin poșta. —

Pe apă e Rusia și mai slabă de cât pe uscat. Japonia a aplicat cele mai moderne mijloace la flota sa, iar coastele și le-a întărit cu toate mijloacele de apărare, iar în porturi are arsenalele și șantierelor trebuitoare. Rusia are trei porturi, din cari numai Vladivostocul e mai înzestrat, dar din cauza gheței nu poate sluji de bază unei flote. Iar drumul unei flote de la Vladivostoc, poate ușor fi împedat în străimtoarea Coreei. Port-Arthurul n'are ateliere de reparat, de cari are nevoie o flotă, care ar veni din Europa și nici încăpere îndestulătoare.

Când vor reuși Japonezii să treacă de îngustimea Kinciu-Talienvan și să ocupe Dalny, respingând pe Ruși, atunci Port-Arthurul nu mai poate aștepta ajutor nici pe apă nici pe uscat, afară doar a Rușilor contra liniei Kinciu-Talienvan, fără flotă, e zadarnică. Dalny câtă vreme nu va fi în mâinile Japonezilor poate sluji pentru aprovizionarea Port-Arthurului.

Transportul trenurilor de asediu ale Japonezilor vor putea fi ușor făcute prin Dalny și calea ferată a Rușilor de la Dalny la Port-Arthur. La caz de lipsă de vagoane, cel puțin ca drum bun de uscat va putea servi linia ferată. Toate celelalte drumuri între Dalny și Port-Arthur sunt grele și priporoase.

Faptul că interiorul Port-Arthurului, și cetatea și portul, pot fi bombardate indirect, face ca să nu poată rezista multă vreme garnizoana, care n'ar avea repaos nicăieri, nici zi nici noapte. Flota din Baltica ar putea ajunge abia în Sept. când Port-Arthurul n'ar mai fi în mâinile Rușilor. Iar flota aceasta ar fi amenințată cu nimicirea, căci n'ar avea unde odihni și aprovizionare.

Reocuparea Niucivangului și Siuianului înseamnă că Rușii s-au hotărît a trece de la defensivă; deci că au învins cei cari erau contra planului lui Kuropatkin. Tot în legătură cu

Nou ciur de ales sămânța

din plăci de fer aplicabile la mașini de îmblătit

Prin fabricanții de mașini

GRAEPEL HUGO

BUDAPESTA, V. Váci-ut 40--46.

TÖREKRÓSTA
GRAEPEL HUGO SZABADALMA

Cu succesul cel mai strălucit probate.

Oricărui interesat îi se trimite

descrierea amănunțită și un model.

Mă învoiesc să dau pentru probă acest ciur la oricare mașină de îmblătit pe 14 zile, la casă că nu convine să o reprimesc.

240

Biuroul de arhitectură
al lui

BIRÓ ERNŐ, arhitect

— ARAD, Eötvös-utca 17 —

Pregătește ori-ce fel de planuri și acceptază tot felul de lucruri aparținător în sfera arhitecturii mai înalte.

217

In binevoitoarea atențiune a publicului din provincie

Hotel Nádor

ARAD, Andrassy-tér Nr. 4.

Odale curate și arangiate din nou dela 1.60 cor. în sus

Serviciu prompt și ireproșabil.

218

TÖRÖK MÁRTON
proprietarul hotelului.

Pr. valia:

Andrassy-tér 13.

Palatul minorităților.

Nr. telefonului 333.

La șase expoziții distins cu premiul I.

Kohn József

A R A D.

Ateneul fabricii:

Batthyány-utca 32.

Casa proprie.

Nr. telefonului 321.

La șase expoziții distins cu premiul I.

Tinicher de reliefuri de cîine și ornamentală pentru edificii.

INTREPRINDERE p. CONSTRUIRE DE CANALURI, APADUCTE, ODAI p. BAI și INSTALARE de CUPTOARE p. INCALZIT cu GAZ.

Fabricare de mărfuri de metal.

Institutul de galvanizare electro-chemică, de obducțiune galvano-plastică cu argint, nickel, cupru (aramă) și de eizelare metalurgică.

Fabricare de dulapuri pentru gheață p. scopuri de economie domestică, de măcelării, conditorii și industriale.

228

Construcție proprie de dulapuri pentru gheață de sticlă.

și de dulapuri descomponibile pentru gheață capturate cu emc tare, care și cu puțină gheață sunt în stare a păstra un grad maximal de răceală. Mare deposit de tot felul de articoli pentru economie domestică și pentru culine și de vase de fer, de tinichea și emailate, de lămpi de masă și pendente. Căzi pentru băi, căzi pentru copii, doșuri, atât pentru economie de casă cât și pentru stabilimente de băi.

Imprumuturi de bani pe amortisare

mijloace pe lângă condițiile cele mai avantajoase, pe moșii și case în oraș cu 4, 5 și 5% și amortisare de

20, 25, 30 și 50 de ani

adecă în camătă e socotită atât camăta cât și amortisarea din capital.

Principiul meu e îndestularea M. Or. public, care vrea să facă imprumuturi hipotecare.

Imprumuturile se plătesc în bani gata, scrisorile hipotecare se plătesc cu valoarea lor nominală. Spese prealabile nu sunt, tassele mi le scotosea ulterior.

Pentru deslușiri mai detaliate a se adresa la

HERZOG SÁNDOR

Arad. str. Weitzer-János Nr. 15, ușa 7.

220

In atenție cea zi utorilor!

Biurul de zidire și magazinul de lemne al întreprinzătorilor de zidiri

Vollák József és Társa

Arad, Radnai-út 6. szám.

Telefon pentru oraș și comitat 65.

256

Primim ori-ce lucrări de zidire

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil; în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aranjarea de ghițării, elevatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea plășilor umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, baze de beton, trepte, boltitur, leșele de ciment și vălăe de apă și vitele, canaluri de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanță de mai mulți ani. Construirea de coperișe de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și expertizarea de edificii.

Cu bugeturi servim la dorință gratuit

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect

Vollák József és Társa.

Gratuit un Schnellieder și o cumpană pentru culină

Pentru prețuri nepus de echitabile trimite în toate părțile următoarele:

mărfuri de argint mexican.

124 14-24

- 6 cuțite de masă de argint mexican.
- 6 linguri de masă
- 6 furculițe
- 12 lingurițe micș de cafea
- 6 cuțite pentru desert
- 6 furculițe pentru desert
- 1 lingură de scos zămă
- 1 lingură de scos lapte
- 2 candelabre elegante pentru salon.

toate din argint mexican.

46 BUCĂȚI numai 650 Fl.

Afară de asta ori-cine comandază dela mine primește drept cadou o cumpană p. culină gratuit. Argintul mexican este un metal alb (și dinlăuntru) pentru a căru calitate și durabilitate primesc garanție pe 25 ani.

Comandele să îndeplinesc contra trimiterii banilor ori și pe lângă rambursă din depositul:

Scheffer D. Sándor

Budapesta.

VII, Bezerédy-utca 3 szám.

Cucea ori steaua electro-magnetică dublă.

D. R. G. M. Nr. 88 503.

Vindecă și recrează pe lângă garanță: reuma, asthăma (respirația grea), insomnia, epilepsia, nervozitatea lipsa de apetit, clorosa, durerea de dinți, migrena, impotența, influența, precum și tot felul de boale de nervi. Bolnavul cel ce nu se poate vindeca în decurs de 44 zile, îl întorcem banii imediat. Celui ce nu îl mai ajută nimic, să încerce cu aparatul meu; căci sunt convins despre efectul sigur al aparatului meu.

Prețul unui aparat mare 6 cor. e a se folosi la boale de nervi cronice.

Prețul unui aparat mic 4 cor. se folosesc la boale mai ușoare.

Comandele le îndeplinește în patrie și străinătate:

Scheffer D. Sándor

Budapesta,

VIII, Bezerédy-utca 3 szám.

Pentru 3 coroane

trimite 4 1/2 kgr. (circa 50 bucăți) de săpun de toaletă fin

bucăți alese de săpun de suc de lili, de rose, de iorgovan, de violele, de rezedă, de iasmin și de clopoșele.

Pe lângă anticipațiune ori rambursă expediază:

Scheffer D. Sándor

Budapesta,

VIII, Bezerédy-utca 3 szám.

Deposit permanent de materii necesare la ori-ce zidire nouă.
Vânzare în mic și mare

SZIRMAI és TÁRSA ARAD, Andrássy-tér 4.

(În edificiul hotelului Nádor).

Făină de magnezit și leșie de magnezit.
Alabastru de ghips de struccatură (warder)
Var, calitatea cea mai bună.

Ciment de Beocin, Portland și roman
Cărămizi chamotte rezistente focului.

Plăci de fayence și maiolica p. pardosire.
Plăci de Mettlach, romane, venețiene, de kelheim și keramikă pentru pardosire.

Lespezi de izolare, de acoperit și de asfalt

Cărămizi diverse pentru acoperire de case.

Țevi deosebite pentru canaluri.

Mai departe trimitem:

332

Năsip de Murăș,

Petricale mărunte și pentru cărări de grădină.

Clienților noștri așezăm plăcile de pardoseală, săvârșim lucru de acoperit casele și ori-ce lucru de asfalt prin specialiștii noștri pe speșele proprii.

SUCCES GARANTAT!

Biron tehnic pentru zidirea de cupatoare de impregnare

Nr. privil. m. 29.468.

HOLZNER LAJOS

fabrica de vapor pentru impregnarea de cărămizi.

LUGOS.

178

Recomand cupatoarele mele escelente pentru tot felul de cărămizi impregnate pietri fundamentale, de drumuri și de cabel etc., cari absolut nu permit pătrunderea și isvorirea apei.

Deslușiri, budget, modele precum și materii necesare pentru experimentare trimite gratuit.

Institut propriu pentru explorarea de lut străin.

S'a dovedit de excelent!

Dr. VAJDA BENO

medic-dentist.

200

Arad, Szabadság-tér, edificiul teatrului.

Pune dinți artificiali cu desăvârșire apți pentru fărâșirea alimentelor.

Dinți singuratici 4 cor., chiar și pe rate, plombarea dinților, senzațional de eficient pe lângă garanță.

— Tragerea fără durere a dinților 2 coroane. —

Grădina artificială

alul

243

PAPP SAMU

ARAD.

Török Gábor-utca 20. sz.

Face și construiază din flori vii după moda cea mai nouă parisiană buchete, coroane și tot felul de obiecte de lux de flori vii pentru prețuri moderate.

Redactează foaia pentru grădinărit

A Kertészeti Közlöny

care aduce publicațiuni despre cele mai recente novități de grădinărit și servește ca manuitor ori-cărui grădinărit.

Abonamentul pentru un an este

2 coroane.

Bani

ca împrumut pe amortisație cu

4%

oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, ofițerilor, ofițerilor de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără garanți dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitorii private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improscolată.)

Acord grabnic

Împrumuturi hipotecare de bani

pe bunuri cu 4% și 4 $\frac{1}{2}$ %, pe case din Arad-centru cu 4 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{3}{4}$ % pe lângă o amortisație de 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 și 50 ani în condițiuni favorabile până la cea mai înaltă valoare posibilă.

Converteți împrumuturi vechi.

La dorință anticipez spesele pentru intabulație.

Sub dârata unei operațiuni de 10 ani am dovedit că sunt capabil să reglez și cele mai combinate afaceri și să satisfac pretenșiunile cele mai scrupuloase. Să nu întrelese deci nici un proprietar ocașiunea de a profita de referințele actuale favorabile de bani la ușurarea poverii de interese (camete).

Cu plăcere servesc cu deslușiri în biroul meu din:

ARAD, Boros-Béni-tér 22 szám.

în birourile mele filiale: 215

Bichis-Ciaba Berényi-ut și Măcău (Makó) Aradi-utca.

Institutul n. acordare de împrumuturi
pe imobile și credit fonciar al lui

Szücs F. Vilmos.

CAFENEAUA DE ELITĂ.

Asztalos Sándor-utca.

Azi celebrul și cel mai destoinic umorist
PAUL JACK ca Funkelstein
dă o mare reprezentație

PAUL JACK

ca parodist de teatru.

PAUL JACK, ca veteran.

PAUL JACK,

... cele mai proaspete noutăți din Arad. ...

SURORILE DJELMA.

balerine maghiare italiene, franceze și ruse.

MICZI MILLA,
cântăreață-chasonette.

BÉKEFY JOLÁN,
excentricque

FENYVESI MATILD, cântăreață magh.

TAMÁSY JÓZSEF,

223 cântăreț maghiar.

INCEPUTUL LA 8 ORE.

Cu sima: **DIRECȚIUNEA.**

Casa de modă p. dame și bărbați **KOPETKO KÁROLY jun.**

ARAD, Templom utca, palatul minorităților.

Recomand binevoitoarei atențiuni a M. O. preoțimii depositul meu bogat asortat cu postavuri pentru reverenți, la care acestea se pot câpăta pentru preț echitabil cum n'a mai fost și în calitatea cea mai bună.

Casa de modă pentru dame și bărbați a lui

KOPETKO KÁROLY jun. 214

ARAD, Templom utca, palatul minorităților.

Apărare contra arșiței soarelui!

Avem onoare a vă recomanda cu sosirea sezonului de vară

Rolurile de fereastră americane

construcția cea mai bună.

Aceste roluri, cari sunt construite din lenngradl calitatea cea mai escelentă,

sunt provăzute cu mecanism automobil

sunt foarte durabile și se cprese la ori-ce înălțime.

Prețurile după mărimea ferestrelor 3-60, 5- cor. și mai sus.

Mat departe

asortiment bogat în cămăși de turiști de vară,

pălării de paie, umbrele p. bărbați și femei.

pentru prețuri senzațional de eftine.

La cumpărări de 10 coroane se acoardă un tablou în

mărime naturală de 3 coroane 247

ZIMMERMANN és EISELE

LA „PAPAGALUL VERDE“ (Zöld papagály).

ARAD, Andrásy-tér és Weitzer János-utca sarkán.

această schimbare e și activitatea cazacilor în Coreea. Intre Feng-vang-ceng și Liaoiang. armata japoneză e împresurată din toate părțile de roiri de cazaci, cari neliniștesc convoaiele, dar nu cutează a se atinge de armata principală.

O depeșă din 25 Maiu din Londra arată că veștile de lupte, cu pierderi mari, nu s'au confirmat. „Daily Mail“ află de la Simonoseki că planurile de luptă pe uscat nu și le-au schimbat de loc Japonezii. Toate trupele de uscat vor lua de odată parte la lupta pe apă nu au primit vre-o schimbare. Atacul asupra Port-Arthurului îl va face armata a III-a; I-a și a II-a vor înainta spre Harbin.

Din 25 Maiu, Londra, se vestește că operațiile Japonezilor contra Port-Arthurului pe uscat, înaintau încet de tot. Stoessel și Fock atacă neconștient pe Japonezi, cari se apără cu încăpăținarea lor obicinuită.

Din 25 Maiu, Londra, se spune că Japonezii luat au la 4 și jum. mile de la Dalny o poziție foarte puternică și că au respins pe Ruși din Kinciau cu pierdere de 800 de oameni.

Vladivostocul va fi prefăcut în baza puterii pe apă a Rusiei în Răsăritul Asiei. Skridlof va reorganiza puterile de acolo. Afară de cei 10.000 de soldați din garnizoană, va mai primi cu trenul un număr mare de torpiloare. Planul e de a ataca țarmurile Japoniei, spre a o sili să slăbească flota din Marea Galbenă.

Debarcările Japonezilor se urmează la Pitsevo, Takușau, pe insulele Elliot s'au făcut cazarmă noi, provizorii. În apropiere de Port-Arthur se aud tunuri, pare a fi început lupta pe uscat. (22 Maiu st. n.)

La 22 Maiu o trupă japoneză a ocupat trecătoarea Liaolin, 14 klm. la sud de Siuian. pe drumul spre Takușan și localitățile Onaiassi și Kuankpfu. Altă trupă a ocupat Pkhemiao pe malul drept al Taianghoului, pe drumul spre Takușan, la 10 klm. de Salidzaipuz. Din raportul lui Kuropatkin 25 Maiu.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 28 Maiu 1904.

— **Visitațiune canonică.** Ilustrul Episcop al Lugosului Dr. Vasile Hossu, însoțit de canonicul-prelat Ioan Boros, a vizitat la 21 crt. parohia din Oravița-română. După prânz a fost în Ticvaniul-mic, Ticvaniul-mare și Greovaț, ținând pretutindenea cuvântări sacre și vizitând cu de-amăruntul biserica, școala, arhivul și vasele sacre.

— **Incoronarea regelui Petru.** Am amintit că încoronarea regelui Petru se va întâmpla la finea lunii August. Din Belgrad se scrie că acolo s'a răspândit vestea, că domnitorii europeni vor fi reprezentați prin ambasadorii din Belgrad la festivitățile încoronării. Bulgaria și Muntenegru probabil vor trimite reprezentanți speciali la Belgrad din acest incident.

— **Centenarul seminarului „Veniamin“.** În luna Octombrie a. c. se împlinesc o sută de ani de la înființarea seminarului teologic „Veniamin“ din Iași. În vederea acestui eveniment se fac în România și îndeosebi în Iași mari pregătiri.

— **Concertul Popovici.** Marele nostru artist, baritonul D. Popovici a dat Miercuri seara un concert în sala Liedertafel din București. Corespondentul nostru ne scrie că din toate punctele de vedere acest concert a fost un festival artistic splendid.

Până vom publica un foileton din partea corespondentului nostru, dăm vocele de presă din București.

Eată ce scrie „Adevărul“ despre acest concert:

Baritonul Popovici dela opera din Bayreuth a sârbat erî un strălucit succes cu concertul său în sala Liedertafel.

Distinsul cântăreț wagnerian, în excelentă dispoziție vocală, a stăpânit cu marea artă un program gigantic.

Prima și ultima parte ne au adus rînd pe rînd, scenele lirice ale lui Wolfram din „Tann-

häuser“ fragmente din „Der fliegende Holländer“, acuzăția lui Telramund din „Lohengrin“ și „Lebe wohl“ (Remas bun) al lui Wotan din „Walkyria“.

Declamațiunea musicală, puritatea stilului wagnerian sunt însușiri magistrale ale ilustrului artist.

În partea a doua, Popovici s'a arătat incomparabil interpret al muzicii noastre naționale.

Publicul, care umplea sala, l-a aclamat cu frenezie în tot cursul serei, i-a bisat mai multe numere și la sfîrșit i-a cerut — adevărat tur de forță! — marea arie din actul I din „Fliegende Holländer“, care a fost un capo de operă de interpretare wagneriană.

Regina și perechea princiară nu au ostenit dând mereu semnalul aplauzelor și bisărilor.

La sfîrșitul concertului artistul fu poftit în loja regală și viu felicitat de regină și principii moștenitori.

Ear „Universul“ scrie:

Aseară, în sala Liedertafel, a avut loc concertul baritonului D. Popovici (Bayreuth) în fața unei săli ticsite.

M. S. Regina și AA. LL. RR. Principele Ferdinand și Principesa Maria împreună cu d-na Astor au onorat cu înalta Lor prezență acest concert.

D. Popovici a cântat cu vocea sa puternică actul I și al II-lea din Tannhäuser, Der fliegende Holländer, etc.

În partea II-a a cântat „Mamă“ de Carmen Sylva care a fost bisată și aplaudată cu frenezie precum și mai multe poezii populare de Eminescu.

Concertul a luat sfîrșit prin actul I din Lohengrin, în care dl Popovici și-a depus toată arta vocei sale.

Acompaniamentul a fost admirabil susținut de dl Th. Fuchs.

M. S. Regina și Principii moștenitori dedeau semnalul aplauselor meritate, ear la sfîrșit au bine-voit să cheme în loja Lor pe dl Popovici, cu care s'a întreținut câte-va momente.

— **D-lui Nicolae Iorgă,** profesor la universitatea din București, i-s'a conferit medalia „Resplata Muncii“ clasa I pentru scrierile sale istorice.

— **Distinși pentru refuzul duelului.** Din Innsbruck se scrie: Nu de mult doi membri ai federațiunii catolice studențești „Austria“ au fost provocați la duel. Ei însă au delarat că din principiu nu se pot duela, din care cauză au fost lipsiți de rangul lor de oficer. Acum pontificele Piu X pe unul l-a distins cu ordinul „Pro ecclesia et pontifice“ ear pe celalalt cu „steaua de cavalier a ordinului St. Georgiu“.

Mulțămîta publică. Subscrisul, îmi împlinesc o sfință datorință aducînd Mult Stimatului Domn Victor Tordășanu, referent consistorial, fost deputat congressional și actual deputat sinodal al cercului Iliia, cele mai călduroase mulțămite pentru ajutorul de 40 cor., oferit mie ca împrumut la începutul anului școlar 1903/4 pentru a-mi putea face posibilă înscrierea în secțiunea pedagogică a seminarului „Andreian“ din Sibiu. Această sumă, când am voit să o restituț pe lângă cea mai mare mulțămîta, Dl deputat, avînd în vedere starea materială a părinților mei, mi-a iertat-o, pentru ceea ce îmi exprim pe această cale sentimentele de reeunoștință.

Sibiu, în 11 Maiu v. 1904. *Dragan Mariș* ped. curs. II, originar din Tătărești, comitat. Hunedoarei.

— **Logodnă.** Dl Iacob Nastase contabil la „Concordia“ Fofeldea fidanțat cu D-șoara Letiția Radu din Mișoreac.

— **Advocat vienez defraudant.** Din Viena se telegrafează, că avocatul cav. Josef Orlovski deținut din cauza de suspiciune de defraudare, a fost transportat din Cracovia la Viena unde a fost dat pe mîna judecătoriei.

— **Încărunțit într'o noapte.** Ziarului „E-k“ i-se scrie din Făgăraș următoarea știre senșională:

Trei ștudenți din București, anume Iliă Pastia, Sever Nastin și Ioan Curtiu au făcut Sâmbăta trecută o excursiune în munții Făgărașului, cu gândul de a petrece noaptea acolo și a vedea a doua zi răsăritul soarelui. Tinerii erau fără

călăuz. Ei ajunseră aproape pe piscul cel mai înalt, când i-a surprins o ceață groasă și ploaie. Pastia s'a percut de tovarășii săi. De-odată simțind, că alunecă, s'a prins de o stîncă. Picioarele îi atârnav în aer. El a dat cu socoteala, că se află de-asupra unei prăpăștii și s'a ținut de stîncă toată noaptea (?). Dimineața uitându-se în jurul său, văzu, că sub picioare la distanță de 1/2 m. este pămînt și s'a lăsat de colțul stîncei, căzînd jos leșinat. Cei doi tovarășii au isbutit a găsi cărarea și au petrecut noaptea în sat. A doua zi au ieșit în căutarea tovarășului lor și l'au găsit bolnav și cu pîrul alb.

— **Ultimul desen al lui Vereșciagin.** Zilele trecute a sosit la Moscova din Port-Arthur ultimul desen al pictorului Vereșciagin. Desseoul reprezintă o scenă interesantă din răboiul maritim de la Port-Arthur: Amiralul Makaroff primește în Port-Arthur știrea despre concentrarea vapoarelor japoneze în apropierea portului. Makaroff comentează știrea cu șeful statului major Molas, desfășurînd planul său pentru respingerea Japonezilor. Vereșciagin a eternizat scena aceasta cu o deosebită măiestrie și putere expresivă. Se zice, că un mare amator de pictură din Moscva voește să cumpere ultima creațiune a marelui pictor rus pentru prețul de 100.000 coroane.

— **Parisul azi și erî.** Sub acest titlu *Robert Mitchel* publică un mîunchiu interesant de anecdote din viața de salon din primele zile ale republicei a III. Pe acest timp era nivelul acestei vieți zău foarte inferior. *Oamenii noi* nu au prea cunoscut regulile contactului și al bontonului; erau stîngaci, nu aveau chique ear pe parchetul lucios de multe ori lunecau. La o seară de primire la *Thiers* s'a întîmplat, că *Grevy*, care atunci înăl nu era „părintele“ Francei, bătînd confidențial pe umeri pe princeasa *Harcourt* a întrebat-o:

— Spune-mi scumpo nu știi din întîmplare unde este sala de fumat?

Ochii frumoasei princese fulgerau de mânie. Măsurînd cu ochii pe întrebător din creștet pîn'în tălpi îi răspunde: — Măgarule!

Dar pentru aceea *Grevy* peste scurt totuși a devenit președintele republicei franceze.

Pe acest timp s'a întîmplat și următorul cas. La un bal al orașului Paris s'a urmat și ducele de Wales, actualul rege englez. Intre mulți alți oaspeți i-a fost prezentată și femea unui ministru.

— Aveți copii doamnă — a întrebat moștenitorul de tron.

— Am 4 și Alțeta voastră?

— Și eu am patru.

— Asta-i frumos, răspunsă dama cu o voce serioasă.

Și pentru ce i-ați destinat?

Prințul zimbînd răspunde.

— Cel mai bătrîn cu ajutorul lui D-zeu va ajunge rege, ear ce privește pe cel-ialți, mărturisesc sincer că încă nu m'am cugetat. Sper însă că vor putea trăi cumva.

— **Palatul reginei Isabela.** În Paris va avea loc vînzarea palatului de Castille, locuit altădată de regina Isabela a Spaniei.

La început s'a gîndit să-l cumpere republica franceză spre a servi de locuință tuturor monarhilor străini cari ar veni la Paris. Acest plan a fost însă părăsit.

Exceptînd câte-va tablouri cari se vor păstra ca amintire, tot bogatul mobilier și prețioasa galerie de tablouri a reginei Isabela va ajunge la licitație.

În galerie sunt mai multe tablouri de ale lui Van Dyk un tablou de Murillo Gisbert Antonio de Renion etc.

— **Rozete la ghețe.** De o modă foarte curioasă ne vorbește gazeta lunară „Moda ghetelor“ din Berlin. Ea zice că i-se scrie din America că anul acesta se poartă rozete la ghețe cari strălucesc de elegant.

De obicei în mijlocul unei chrysantheme, trandafir sau garoafă etc. se găsește câte o piatră strălucitoare sau o perla.

La ghețele de mireasă se întrebuintează floarea de lămăiță cu perle.

Câte odată se întrebuintează și crepul, și-fonl, atlas, din care se fac funde minunate.

— **Băsbunarea soției.** La tribunalul din Rimaszombat a avut loc o scenă mișcătoare. Femeea Georg Ambrozi aflase că soțul ei o înșală cu o femeie de acolo. În iritația ei se decise ca să-și omoare soțul.

Pe când el dormea îi aruncă un ștreang în jurul gâtului, voind să-l sugrume.

Ambrozi se deșteaptă tocmai în momentul acela și atunci avu loc o luptă teribilă între soț și soție.

Femeea trase din buzunar un foarfece mare și, văzând că e aproape învinsă, scoase soțului ambiul ochi.

La proces soțul orb ceru singur ca soția lui să fie achitată de oare-ce dînsul singur era cauza nenorocirei, avînd relațiuni cu o prietenă a soției lui. El mai spuse că soția sa trebuie achitată și pe motiv că de acum înainte ea va trebui să îngrijească de dînsul și cei 6 copilași ai lor.

Declarațiile lui Ambrozi fură luate în seamă și, acordându-se acuzatei circumstanțe atenuante, ea fu condamnată numai la un an închisoare.

— Rivala ucisă. În azilul de bătrîni din Florența se afla de mai mulți ani septuagenara Iulia Buti, care, prin zgomotele ce le producea, dădea mult de lucru îngrijitoarelor.

La finele lui Aprilie, bătrîna se îmbolnăvise de delirium-tremens și fusese trimisă la spital, unde trebuiau să fie transportate și bagajele ei.

O îngrijitoare revizuiind lucrurile găsi într'un cuțar un cadavru de femeec.

Medicii cari văzură acest cadavru ziceau că el trebuie să fie ascuns în cuțar de zeci de ani. Se începură cercetări, dar bătrîna era cu totul zăpăcită și nu dădea nici un răspuns clar.

Acum 50 de ani bătrîna Buti era prima cântăreață la teatrul regal din Florența și renumită pentru frumuseța ei.

O tinăra milaneză făcea o concurență teribilă frumoasei Buti; de-odată milaneza dispăru în mod misterios fără ca cine-va să-i poată da de urmă.

Acum se crede că Iulia Buti ar fi ucis pe rivala ei și ar fi ascuns cadavrul în cuțar.

Ancheta continuă cu multă activitate.

— Câștigurile Sahrei Bernhardt. Despre sumele pe cari Sarah Bernhardt, marea artistă le-a câștigat în primii 25 ani ai carierei ei teatrale, „Revue hebdomadaire“ face următoarea statistică:

1867—1872, la teatrul Odeon, la început, eate 200 fr. lunar; în cinci ani împreună 16.000 franci.

1873—1880, la comedia Franceză 2000.000 franci.

1880, diferite roluri prin Franța, sub direcția lui Duquesnel, 160.000 fr.

1880—1881, într'un voiaj prin Europa cu piesa „Hernani“ și „Froufrou“, 250 de mii franci.

1881—1882, la Vaudeville, reprezentațiuni din „Fedora“, mai mult decăt de 200 ori, 200.000 fr.

1882, primul voiaj în America, de șase luni, sub direcțiunea lui Garretti 600 mii franci.

1883, un voiaj prin Franța cu piesa „Macbeth“, 90.000 fr.

1882—1884, la teatrul Porte St.-Martin, sub direcțiunea lui Duquesnel, reprezentațiuni din „Fedora“. 400.000 fr. afară de aceasta și procente dela intrări.

1884—1845 al doilea voiaj în America, sub direcția lui Gion, 900.000 fr.

1886, la Porte St.-Martin, reprezentațiuni din „Tosca“, 250.000 fr.

1887—1889, un voiaj în Europa, 350 de mii franci.

1883, reprezentațiuni din „Dama cu Camelii“, la teatrul Varietées, 250.000.

1889—1890, la Porte St.-Martin, reprezentațiuni din „Cleopatra“, 400.000 fr.

1890—1892, al treilea voiaj în America și un voiaj în Australia, 2.000.000 fr.

Dacă ne-am lua osteneala de a aduna toate sumele câștigate Sarah Bernhardt dela anul 1867—1892, am găsi frumoasa sumă de 6 milioane și jumătate.

— Durere de stomac. Sgârșiri de stomac, catar greu de stomac, la boale de stomac învechite și împotriva lipsei de ape, tit, mijloc sigur. Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun purgativ fără dureri, este thea întăritoare

de stomac „Centauria“ a farmacistului Kossuth.

Cuția de probă 1 cor. 20 fil.

Cuția mare . . . 2 cor. — —

În contra tusei, catarului (troahnă) răgușelei, flegmei și iritațiunii gâtului este de un efect eminent, pastilele de pept „Senega.“ Prețul 1 cor. Se pot căpeta în farmacia la „Maria Fecioară“ a farmacistului Kossuth Pál, Arad, piața Boros-Béni Nr. 15.
157

Petreceri.

Invitare. Comitetul despărțământului orădan al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român Vă invită cu onoare la Oradea-Mare (Nagy-várad) la 9 Iunie 1904 st. n. cu ocaziunea iubileului de 40 ani al revistei „Familia“ și al redactorului aceleia D-lui Iosif Vulcan membru al Academiei Române.

Programa festivităților.

Serviciul divin la 9 ore dimineața în catedrala gr. cat. română.

Festival la 10^{1/2} oare a. m. în sala cea mare a hotelului „Arborele verde“:

1. Cuvînt de deschidere, rostit prin directorul despărțământului Nicolau Zigre.
2. Discurs festiv de Dr. Cornel Bulcu.
3. Felicitări.
4. Cuvînt de inchiere.

Banchet la 1^{1/2} ore în sala mare a hotelului „Arborele verde.“ Inscriserile pentru participare să fac cu 24 ore mai înainte dl Iosif Diamandi în Oradea-Mare, o cuvertă 5 coroane.

Concert și reprezentație teatrală „Ruga dela Chiseteu“ de Iosif Vulcan aranjate de tinerimea română din Oradea-Mare cu concursul binevoitor al domnișoarelor: Lucreția Murășan, Aurora Papp, Elena Papp, Silvia Papp, Lucia Plopu și Cornelia Sfurle seara la 8^{1/2} ore precis în sala hotelului „Arborele“. Program detaiat seara la cassă. După concert dans. Prețul de intrare: de persoană: 3 coroane, de familie: 7 coroane. Venitul curat e destinat pentru Biblioteca populară a despărțământului orădan și augmentarea „fondului de ajutorare“ al tinerimei.

*

— Dure de seamă. În 8/22 mai mulți diletanți din Mercurea, spriginiți de călți-va domni din impregiurime, au dat o producțiune teatrală, a cărei succes atât moral cât și material a fost cât se poate de frumos și mulțumitor.

Pe programă erau notate comedia într'un act „Treii doctori“, localisată de D-na Virginia A. Vlăicu și vodevilul „Arvinte și Pepelea“ de Alecsandri. Ambele piese, cari de multă vreme se susțin și se vor suține pe scenele diletanților nostri, au fost bine alese și studiate, ear predarea lor n'a lăsat nimic de dorit.

În hazlia comedie „Treii doctori“ s'a distins dl Nicolae Simulescu (Gârbova), care și-a jucat rolul său de bolnav închipuit într'un mod perfect și producînd multă ilaritate. Dl Nicolae Fărcaș a fost foarte bine și corect în rolul său, ear dl Petru Albu mereu îl secunda în producerea risului. Tot asemenea și al treilea „doctor“, dl Nicolae Simulescu (Mercurea), inițiatorul acestei serate. Foarte bine s'a produs și dl Ioan Crișan, ca „Ioan“, tip de servitor al bolnavului.

Damele au avut roluri ceva mai mici, cu toate acestea, jocul lor a fost cât se poate de reușit. D-ra Leontina Macelariu, soția îngrijată a pacientului, a știut de minune să se transpună în această poziție ear, D-șoara Valerica „fita“ ei, a fost o amoretă foarte drăguță. Mai amintim pe D-șoara Paruschiva Fleșeriu, care și-a jucat bine rolul.

Piesa a doua a fost poate și mai succesă. Pe „Arvinte“ l-a predat dl Romul Vraciu, bine cunoscut publicului nostru ca un comic de mare talent, ear pe „Pepelea“ dl Ioan Tanase, dl Vraciu ca întotdeauna, prin minunatul său joc a știut să își câștige simpatia și aplausele publicului; Dl Tanase a fost un Pepelea admirabil.

Ambele piese s'au sfîrșit în mijlocul aplauselor prelungite ale publicului.

Sala a fost literalmente plină de întreaga inteligență română din Mercurea și comunele în-

vecinate, tot asemenea am remarcat și mult public săseac și unguresc din loc.

Venitul curat e destinat pentru școala gr. or. din Mercurea.

Producțiunea teatrală a fost urmată de dans, care a durat până în zori de zi în cea mai mare animositate.

Ne pare bine, că am putut nota aceste lucruri îmbucurătoare pentru Mercurea, a cărei inteligență, deși puțină la număr, a dat o nouă dovadă, că posedă energia și priceperea de lipsă, pentru de-a duce la bun sfîrșit lucrurile începute. Înainte decît!

Un participant.

CONVOCARE.

În sensul §-ului 41 din statute convocăm adunarea generală a despărțământului Timișoara al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pe 12 Iunie st. n. la 3 ore după amiază în comuna Giroc.

Obiectele adunării:

1. Deschiderea adunării prin președinte.
2. Raportul anual al comitetului.
3. Censurarea socioților.
4. Stabilirea budgetului pe anul viitor.
5. Alegerea comitetului pe 3 ani.
6. Alegerea a 2 delegați la adunarea generală a Asociațiunii.
7. Pertractarea eventualelor propuneri.

Timișoara, la 28 MaIU 1904.

Em. Ungurianu, Dr. George Adam,
președinte. secretar.

INSERTIUNI și RECLAME.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

a

Fraților Berta

(Berta-Testvérek).

Arad, Andrásy-tér.

Telefon 386. Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferării pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine (sparhert) pentru bucătării de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiată.

Arme Jerlah și Piper, puște pentru vînători. Monopol de vînzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra peronosporiei pe lângă o garanță de 10 ani.

Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, peneluri și briciuri.

Deposit exclusiv «AHOI».

Comandele din provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. Nr. 221—50

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă una coroană, pe lângă trimiterea anticipativă a prețului plus porto poștal de 30 fileri expedițiunea se face franco sub legătură în blocuri tari pentru a fi scutite contra frîngerii: Dela 100—750 bucăți francarea se face pentru 72 fileri. Cu rambursă speșele de expedițiune sunt cu mult mai mari.

Biuroul de administrațiune al lui

Ingusz I és Fia.

Arad

207

SALVAREA VIETII PRIN VIS.

O descriere adevărată de Ioan Schulz din N.-Komios.

252 — Retipărirea oprită. —

Așadară tu nu crezi, că un vis poate salva viața omului?

Așa m'a întrebat amicul meu Carol, când l'am cercetat la Crăciunul trecut, și când mi-am scuturat capul în semn că nu cred, el începu: „Ascultă dară!” Tocmai acum e anul de când am fost la Iosif, pe care îl cunoști și care acum e cantor, și el mi-a povestit cum i-a scăpat un vis. Intreaga lui familie era bolnavă, el însuși avea influență, dureri în șira spinării și scuipa deja sânge, soacra sa avea sgârșitură de stomac junghiu în coaste și vărsa venin, copiii aveau boale de grumazi, foc viu, vărsat și erau anemici, cantorul însuși era așa de bolnav, că s'a spovedit și când a adormit seara, nimeni nu mai credea, că el se va mai deștepta. Cu toate acestea dimineața s'a deșteptat și a povestit nevestei sale:

Mario, eu am visat că am cumpărat în oraș, un calendar și apoi m'am făcut sănătos!

Nevasta lui Iosif credea în visuri, de aceea numai decât a cumpărat un calendar și cum începu a ceti în el, dete cu ochii de povestirea „Salvatorul vieții”, unde era descrisă minunata vindecare a tuturor boalelor prin Fluidul Elsa al lui Feller. Maria comandase mai înainte diverse fluide, acestea însă nu au folosit nimic, numai acum află ea, că Fluidul Elsa al lui Feller numai atunci să capătă veritabil, dacă se comandă direct dela farmacistul Eugen V. Feller, Stubica Centrale Nr. 81, com. Zagrab.

Deci a comandat îndată telegrafic 12 sticlețe fluidul Elsa al lui Feller pentru 5 coroane, mai puțin adecă nu se trimite. A doua zi a și sosit fluidul Elsa și chiar și speșele postale le-a plătit dl Feller. Bolnavul nu voia să ia nimic, cătră dl preot și cătră Maria, cari îl rugau să încerce și cu veritabilul fluid Elsa al lui Feller a zis: „Mie nu-mi ajută nimic, lăsați-mă să mor în pace!” Totuș când biata femeie l-a înconjurat să cugete la copii, atunci a cedat, i-au dat fluidul Elsa de câteva ori pe zi câte 20 picuri pe zăhar să le înghită și de câteva ori i-au frecat corpul întreg cu fluidul Elsa și îndată sau simțit mai bine. Numai de cât mai comandă încă 48 sticlețe flui-

dul Elsa cu 6 cutii de excelențele pilule Elsa ale lui Feller cu 4 coroane și după 3 săptămâni atât el, cât și toți copiii și soacra, cari și el au întrebuințat Elsa-Fluidul lui Feller au devenit de tot sănătoși.

„Vezi — îmi zise amicul Carol — așa s'a scăpat viața unei întregi familii prin un vis. Când s'a auzit în sat despre miraculoasa putere vindecătoare a fluidului Elsa al lui Feller, toți bolnavii și-au comandat acest excelent mijloc la casă și toți s'au convins, că veritabilul fluid Elsa a lui Feller dela farmacistul E. V. Feller din Stubica Centrale Nr. (com. Zagrab) vindecă perfect și repede reumatism, picioare, umfate, boale de rărunca, bube junghiu, friguri, ghicht, slăbiciuni în mâni și picioare, palpitații de inimă, greutatea ale respirațiunii, zăgăit în urechi, dureri de dinți boale de gură și mirosul greu din gură, cu deosebire vedere slabă, slăbirea ochilor și grumazi, umflături scrofulorse, rane, degerături, arsuri, fras de oase, negeli. Oamenii dedeau fluidul Elsa copiilor lor contra gălbănirii, frigurilor frasului, răgușelii, tusei și catarului. limbricilor și corde-

Mie nu-mi ajută nimic, Lăsați-mă să mor în pace!

lei: ungeau pe copiii cu fluid Elsa, când aveau roșată pe corp, când aveau sgaibă, pe cap și veritabilul fluid Elsa al lui Feller tot-deauna a ajutat.

Nu mă bucuram, că amicul meu mi-a povestit acestea pentru că și eu suferiam de mulți ani de slăbiciune și sudori noaptea, lipsă de poftă de mâncare, încuiare și răgăială acră, arsură pe piept și amețeli de cap, prin aceasta eram iritat, nervos și nu puteam dormi, atunci am comandat la farmacistul E. V. Feller în Stubica Centrale Nr. (com. Zagrab) 2 duzine fluid Elsa cu 8 cor. 60 bani și 6 cutii pilule Elsa al lui Feller și pilulele Elsa depurative ale lui Feller sunt cel mai bun mijloc popular pentru cele mai multe boale, și pentru acelea, cari aici nu sunt pomenite. Cine e bolnav, să cerce a comanda îndată dela farmacistul E. V. Feller din Stubica Centrale Nr. (com Zagrab). Ori-cine îmi va fi recunoscător pentru această recomandare.

Să fii însă băgător de seamă, căci foarte mulți imitează chiar și marca

Veritabilul „Elsa-Fluid” al lui Feller (fluidul lui Feller bine mirositor de esență de plante numit cu marea Elsa) trebuie să aibă pe toate instrucțiunile pentru întrebuințare și pe fie-care sticlă o marcă de scutire, cea tipărită aci, cu numele: „Elsa” și subscrierea: „Feller”. Deoarece fluidul Elsa al apotecarului Feller să bucură de o trecere mare, imitatori neconstiințioși nu numai Fluidul Elsa ci și marca o imitează. Imitațiunile acestea mai de multe ori sunt puse în circulație sub numirea de Luisa-Fluid, Salvator-Fluid, Horgony-Fluid, Gold-Else-Fluid. Să grijim dar bine și să nu primim o astfel de sticlă pe care nu e pus numele „Feller”. Numai „Fluidul-Elsa” al lui „Feller” e veritabil. — Este examinat din partea autorităților și întărit. — La expozițiile din Paris, Berlin, London, Roma și Nizza. „Elsa-Fluidul” lui Feller a fost distins cu medalie de aur. Să se comande numai cu rambursă ori trimițându-se prețul anticipativ.

12 sticle sau	6 sticle duble	6 cor.	—	fl.
24	12	8	60	”
36	18	12	40	”
48	24	16	—	”
60	30	20	—	”

Impeună cu instrucțiune, porto postal și lădiță.

Lângă „Fluidul-Elsa” se recomandă tuturor bolnavilor de stomac ca cel mai bun mijloc purgativ „Pilule-Elsa” Rabarber ale lui Feller de miș de ori probate. R nestrictăciună Are efect sigur și grabnic fără nici o durere. Ajută la mistuirea mâncărilor. Escelent medicament la cele mai multe boale de stomac. Un pachet (6 cutii) 4 cor. trimise franco și cu instrucțiune. Numeroase scrisori de recunoștință.

Gratis se dă la fie-care duzină comandată de nou „Elsa-Fluid” 1 sticlă. Păziți-vă de imitații.

Pravul veritabil „Elsa” al lui Feller în contra insectelor! Pravul acesta nim-cește insectele stricacioase din odăi, cuină, grajd, grădina și anume: mușcii, purecii, molii, păduchii de lemn, furnicile, gândacii etc. Pravul acesta e foarte economisitor. de oare-ce face superfluă întrebuințarea altor pravuri învătate în cutii scumpe. O dosă 1 cor. dacă se comandă impeună cu „Elsa-Fluidul”. Fără fluid 4 dose trimise franco costă 5 cor.

Cine vrea să primească veritabilul Elsa-Fluid și veritabilele Pilule-Elsa ale lui Feller, să comande prin scrisoare și să scrie adresa acurat la singurul loc de producere lui Eugen V. Feller farmacist în Stubica Centrale Nr. 81. (Comit. Zagrab). Furnisor de curte al A. S. I. și R. Prințului Filip de Bourbon.

Depozit principal în Budapesta la farmacistul Iosif de Török, Strada regală Nr. 12.

Dlul farm. E. V. Feller, în stubica, Centrale Nr. 81 (Croatia.)

Cu fluidul Elsa pus mie la dispoziție am obținut rezultate foarte favorabile.

Vă rog a-mi comunca prețul sticlelor mai mari.

Dr. med. Gottlieb Popper Medic de regim. ces. reg. în Komotau (Boemia).

Bluze de vară de modă

după croiul recunoscut cel mai bun se află în mare cantitate

în casa de mărfuri pentru haine de dame

M. A. S T E R N.

A R A D, Andrassy-tér
vis-a-vis de palatul minorităților.

Bani

**Intreprinderea pentru exoperarea de credit fonciar exoperează în
timpul cel mai scurt**

Imprumuturi

pe lângă condițiunile cele mai culante pe seama

Funcționarilor

de stat, comitatensi, orășenesti si de tren, profesorilor, oficerilor, si ori-cărui pensionat fost în funcțiune se acoarda împrumutul cel mai mare posibil pe lângă amortisațiune de **10, 12, 15 și 20 ani cu 7% fără cambiu, ei numai pe obligațiune.**

241

Conspect

despre împrumuturile cari se pot da:

funcționarilor cu salar de 1800 coroane pot căpăta circa 1500 coroane.									
"	"	"	"	2000	"	"	"	3000	"
"	"	"	"	2200	"	"	"	4000	"
"	"	"	"	2400	"	"	"	6000	"
"	"	"	"	2600	"	"	"	6500	"
"	"	"	"	2800	"	"	"	6800	"
"	"	"	"	3000	"	"	"	7000	"
"	"	"	"	4000	"	"	"	10000	"
"	"	"	"	5000	"	"	"	12000	"
"	"	"	"	6000	"	"	"	14000	"

În epistolele de recercare este a se scrie apriat: condițiunea (starea), salarul și anii împliniți în serviciu. Astfel de împrumuturi se liquidează în 14—20 zile. — De asemenea se liquidează pe seama clienților demni de credit împrumuturi dela 500 cor. până la cel mai mare

Imprumut de cambiu

pe lângă amortizație dela 1—5 ani, ori pe lângă replătire lunară ori trimestrală.

Liquidăm **împrumuturi ipotecare** până la 60—70% a valorii cu 3¹/₂ și 4% pe moșii și case mai mari de chirie din provincie. La epistolele de recercare e a se aclude conspect despre venitul dela chirii și extrasul de pe cartea funduală (la case); coala catastrală și extrasul cărții funduare (la moșii).

În ori-ce afacere de împrumut dau deslușirile necesare gratuit. La recercări epistolare este a se aclude și timbru pentru răspuns.

Adresa:

CZIGLER SÁNDOR

Intreprindere de exoperare de împrumuturi fonciare.

BUDAPESTA, VIII, Rákóczi-utca 2. szám.

Membrul „Federațiunii regnicolare a exoperatorilor de bani și imobile.

FIRMA IMPROTOCOLATA.